

Kraków, 27 marca 2023 r.

Dr hab. Krzysztof Koźbiał, prof. UJ
Instytut Studiów Europejskich
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

RECENZJA

**dorobku naukowego dr Davida Dueñas Cida, ubiegającego się o
stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych
w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Niniejsza recenzja została przygotowana w związku z powołaniem mnie przez Radę Naukową dyscyplin: nauki o polityce i administracji, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o bezpieczeństwie Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu na recenzenta w komisji habilitacyjnej w ramach postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Panu doktorowi Davidowi Dueñasowi Cidowi.

Instytut Studiów
Europejskich

Zgodnie z obowiązującym *Prawem o szkolnictwie wyższym i nauce*¹ celem recenzji jest stwierdzenie czy Habilitant posiada w swoim dorobku osiągnięcie naukowe lub artystyczne, które stanowi znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej (art. 219, pkt 1, ust. 2), w tym przypadku chodzi o nauki o polityce i administracji. W tej konkretnej sytuacji ocenie będzie podlegało przedsięwzięcie naukowe przedstawione przez pana dr D. Cida, złożone z wielu elementów. Ocena będzie także dotyczyła tego, czy kandydat na doktora habilitowanego wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (art. 219, pkt 1, ust. 3).

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

¹ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 3 marca 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, „Dziennik Ustaw” 2022, poz. 574.

KK

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

1. Informacje o kandydacie

Pan David Dueñas Cid jest absolwentem Uniwersytetu Autonomicznego w Barcelonie gdzie w czerwcu 2003 r. uzyskał licencjat z socjologii, z kolei we wrześniu 2009 r. na tej samej uczelni otrzymał tytuł magistra nauk społecznych. W latach 2011-2015 był słuchaczem studiów doktoranckich na Uniwersytecie Rovira i Virgili w Tarragonie (Katalonia). Tamże w 2015 r. otrzymał stopień doktora socjologii na podstawie rozprawy dotyczącej obszaru działania strategicznego organizacji sąsiedzkich w Tarragonie (tytuł oryginalny: „*El Camp d'Acció Estratègic Veïnal de la ciutat de Tarragona: Organitzacions, Lideratges i Xarxes*”).

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

Po ukończeniu studiów doktoranckich dr Cid podjął zatrudnienie w jednostkach o charakterze naukowym. Pierwszą z nich był wspomniany uniwersytet Rovira i Virgili w Tarragonie, gdzie był wykładowcą a następnie adiunktem. Kolejne etapy działalności naukowej dr. Cida miały już miejsce poza Hiszpanią: w Gruzji (Uniwersytet Grigola Robakidze w 2016 r. – jako badacz gościnny), na Uniwersytecie Warszawskim (2016-2017 – jako gościnny wykładowca), na Uniwersytecie Techniczno-Ekonomicznym w Budapeszcie – także jako wykładowca gościnny w latach 2019-2021, w estońskich uczelniach: Uniwersytecie Technicznym w Tallinie (2017-2020 – jako research fellow i na Uniwersytecie w Tartu (2021 – jako badacz gościnny), wreszcie na Politechnice Gdańskiej (od 2022 r.) i w Akademii im. L. Koźmińskiego w Warszawie (w Katedrze Zarządzania w Społeczeństwie Sieciowym, od 2018 r.). Jest to zatem doświadczenie bardzo rozległe, obejmujące aż 5 państw (Hiszpania, Gruzja, Estonia, Węgry i Polska), co powoduje, że Habilitant ze znacznym naddatkiem spełnia wymagane minima pod tym względem. Warto również podkreślić fakt zróżnicowanego zatrudnienia, jak i to, że w kilku przypadkach było to zaangażowanie wynikające z otrzymanych stypendiów bądź międzynarodowych grantów badawczych. Jest to ważny punkt aktywności pan dr. Davida Cida. W konsekwencji tego rodzaju doświadczeń także podejmowana tematyka była nie tylko

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

„umiędzynarodowiona” ale i dała możliwość współpracy badawczej w różnych środowiskach, z różnymi osobami, co z kolei przełożyło się na wartościowe publikacje. Problematyka badawcza Habilitanta bez wątplenia mieści się w ramach dyscypliny nauki o polityce i administracji.

2. Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe

Habilitant jako osiągnięcie naukowe podlegające ocenie na podstawie art. 219, pkt. 1, ust. 2, podpunkt a ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* wskazał **przedsięwzięcie badawcze zatytułowane „Res Publica Digitalis: Społeczeństwo i polityka w cyfrowej przestrzeni publicznej”**. Na osiągnięcie składa się w sumie 27 prac naukowych, w tym 5 artykułów w czasopismach naukowych, 8 materiałów pokonferencyjnych opublikowanych poza Polską, 5 rozdziałów w monografiach, 8 redakcji sprawozdań z konferencji oraz jedna monografia. Są to zatem publikacje zróżnicowane, jednak od razu należy zaakcentować, że łączy je zdecydowanie podjęta tematyka i nie ma pod tym względem żadnego przypadku w doborze publikacji – jako efektów badań.

W przedstawionym do oceny przedsięwzięciu Autor podejmuje w zasadzie dwa główne zagadnienia/tematy: 1) wpływ technologii cyfrowych na transformację aspektów dotyczących e-governance, korzystania z ICT na jednostki ludzkie, biorące udział w szerszym systemie (politycznym), 2) wpływ technologii cyfrowych na proces funkcjonowania „cyfrowego państwa” i przestrzeni publicznej. Jest to tematyka stosunkowo nowa, istotna nie tylko z punktu widzenia teorii, ale przede wszystkim praktyki. Jest ona dotąd szerzej nieznaną na gruncie nauk o polityce i administracji, nie tylko w Polsce, ale i na gruncie międzynarodowym. Oba wątki badawcze łączy problem użytkowania technologii cyfrowych.

W wątku związanym z wpływem technologii na e-governance i jednostki ludzkie Autor zadeklarował podjęcie tej tematyki w 3 publikacjach, które dotyczyły: różnic w zachowaniach kobiet i mężczyzn odnośnie do treści

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

dyskryminujących w serwisach społecznościowych (2016), kobiecości online (2021) – była to analiza dokonana na przykładzie danych zebranych na podstawie zachowań hiszpańskich „Youtuberów” oraz problemu zatrudnienia w ramach cyfrowej transformacji (rozważania na ten temat zawarte są w jednym z rozdziałów książki opublikowanej w 2021r.). Problematyka analizowana we wspomnianym zakresie została przedstawiona w językach angielskim i hiszpańskim, jest spójna pod względem tematycznym i dotyczy bezsprzecznie zagadnień aktualnych i ważnym z punktu widzenia współczesnego społeczeństwa i perspektyw jego rozwoju.

O wiele więcej publikacji Autor opublikował na tematy dotyczące wpływu technologii cyfrowych na funkcjonowanie czegoś, co można nazwać państwem cyfrowym i publiczną przestrzenią cyfrową. Pod tym względem zwracają uwagę przede wszystkim artykuły dotyczące: 1) badania sieci stowarzyszeń sąsiedzkich, 2) nauki partycypacji i reprezentacji, a przede wszystkim 3) rozważań związanych z tzw. demokracją elektroniczną i możliwościami zastosowania głosowania przez internet.

Temu ostatniemu zagadnieniu dr David Cid poświęcił najwięcej artykułów. Prowadził badania nad głosowaniem elektronicznym jako narzędziem zarządzania publicznego, poprawy jakości demokracji i udziału w życiu politycznym dochodząc do – jak się wydaje – słusznego wniosku, iż użycie tej metody głosowania jest niezbędne, aby zapobiec spadkowi frekwencji wyborczej. Autor, w artykule opublikowanym w Rumunii (na zlecenie Rumuńskiego Biura Wyborczego – co samo w sobie jest godne zaakcentowania), zastanawiał się jakie wyzwania stoją przed „przeprojektowaniem” procesu głosowania. Interesowały Go również koszty głosowań elektronicznych – na przykładzie wyborów w Estonii, gdzie jak się okazuje oddanie głosu w ten sposób jest najtańszym sposobem elekcji, choć należy mieć oczywiście na względzie rozmiary tego państwa. Badania nad głosowaniami estońskimi stanowią istotny element w dorobku Autora, poświęcił mu 4 artykuły, kolejny, piąty, jest porównaniem rozwiązań estońskich (odgórnych) z katalońskimi (oddolnymi). Ważne są także prace

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIwersytet
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

związane z potencjalną adaptacyjnością rozwiązań znanych z Estonii (np. we Francji, o czym mowa jednym z artykułów).

Wpływ na zainteresowania D. Cida przypadkiem Estonii był pochodną pobytu badawczego w tym państwie. Warto również zwrócić uwagę na fakt, że pobyt tamże umożliwił współpracę z niekwestionowanym autorytetem w dziedzinie badań nad e-votingiem, jakim jest prof. Robert Krimmer. Kooperacja ta owocowała także wspólnymi badaniami i publikacjami, a Habilitant wyciągnął z niej z pewnością pozytywne wnioski i doświadczenia „ucząc się od najlepszych”. Wskazuje to również na przemyślany wybór ośrodków naukowych, w których dr Cid szukał swego rozwoju naukowego, ulepszał swój warsztat badacza i chciał prowadzić badania.

W swoich pracach Habilitant nie uciekał od ogólniejszych refleksji na temat dyskusji dotyczących głosowania elektronicznego (gdzie zastanawiał się nad możliwością przyjęcia najlepszej strategii badawczej związanej z oddziaływaniem na społeczność), czy też dokonywał ewaluacji głosowania elektronicznego w oparciu o zalecenia Rady Europy. Za istotne uważam również odniesienia związane z możliwością wykorzystania nowych technik głosowania w obliczu pandemii koronawirusa - na przykładzie hiszpańskim.

Nie mam wątpliwości, że najbardziej istotna część dorobku odnosi się właśnie do zagadnień dotyczących głosowań elektronicznych (internetowych). Po pierwsze, jest to rozwiązanie nowatorskie, po drugie, dotyczy ważnego z praktycznego punktu widzenia sposobu pomocnego w rozstrzygnięciu wyborów, który może w przyszłości w zauważalny sposób zrewolucjonizować głosowania, zatem także istotę demokracji. Zaznaczam, że podejście do przywołanych tu problemów było wielopłaszczyznowe i interdyscyplinarne, ponieważ problematyka ta wymaga spojrzenia z bardzo różnych stron. I z tym Habilitant nie miał żadnych problemów.

Dodam, że w swoich badaniach dr Cid stosuje – w mojej ocenie – prawidłowe metody badawcze, które z reguły starannie dobiera i opisuje (co nie zawsze jest standardem na tym poziomie rozwoju naukowego). Jeden z artykułów został poświęcony zasadniczo problemom głównie

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

metodologicznym związanym z różnymi możliwościami głosowań (*New methodology for calculating cost-efficiency of different ways of voting: is internet voting cheaper?*). W pracach dr Cida przedstawione analizy są bardzo dogłębne i interesujące dla odbiorcy. Poszczególne składniki osiągnięcia habilitacyjnego są skomponowane w sposób prawidłowy, biorąc pod uwagę podstawy i wytyczne sporządzania dzieł o charakterze naukowym. Metodologia stoi zawsze na wysokim poziomie. Dowodzi to wysokich umiejętności Habilitanta, świadczy o Jego naukowym, poważnym, podejściu do podjętej tematyki i odpowiedniej dojrzałości badawczej.

Poddając analizie aktywność publikacyjną dr Cida, wchodzącą w skład przedsięwzięcia habilitacyjnego, zwraca uwagę również fakt, że prawie wszystkie prace przedstawionych w ramach osiągnięcia habilitacyjnego powstały we współpracy z innymi naukowcami. Jest to w mojej opinii jednak pewna słabość dorobku, nad którą można się zastanawiać i debatować. Z jednej strony świadczy to – rzecz jasna – o współpracy autora z uznanymi naukowcami (np. wspomniany już R. Krimmer czy I. Krivonosova) z wielu ośrodków – co jest chwalebne, lecz z drugiej może być świadectwem jeszcze pewnych braków nie pozwalających na badania samodzielne, a być może po prostu wynika to z zaangażowania w różne projekty w różnych miejscach. Jeden z tych artykułów (*Debate: safeguarding democracy during pandemics. Social distancing, postal, or internet voting - the good, the bad or the ugly?*) ma objętość zaledwie 3 stron (3 autorów), choć ukazał się w piśmie uznanym międzynarodowo o wysokim Impact Factor. W mojej ocenie ten akurat fakt nie jest świadectwem słabości Habilitanta, lecz przykładem stanu, w którym znajduje się współczesna nauka. Warto dodać, że w każdym z artykułów wieloautorskich dr David Cid zadbał o podanie swego wkładu procentowego w poszczególne dokonania, z czego można wnioskować, że wkład ten był w zasadzie – prawie za każdym razem - znaczący. Utwierdza mnie to w pozytywnej ocenie Jego dokonań.

Mówiąc o ocenach publikacji warto dodać, że prace dra Cida cieszą się zainteresowaniem wśród innych naukowców. Świadczy o tym ich częste cytowanie, co może stanowić kolejny ważny argument za przyznaniem

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

stopnia doktora habilitowanego. Wg bazy Google Scholar jego publikacje cytowano prawie 350 razy (stan na 27 marca 2023 r.), co jest znaczącym osiągnięciem, świadczącym w jakimś sensie o uznaniu międzynarodowym a także o zainteresowaniu odbiorców tą właśnie tematyką, nowatorską, w której specjalizuje się dr David Cid.

3. Aktywność naukowa, w także za granicą

Według obowiązujących przepisów *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* należy ocenić, czy Habilitant wykazuje się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Nie ulega wątpliwości, że tak sformułowane warunki zostały przez dr. Davida Cida spełnione, w stopniu zdecydowanie przekraczającym oczekiwania.

Posiada on doświadczenie badawcze a także dydaktyczne uzyskane w pięciu państwach (w tym także w Polsce, od początku pierwszego pobytu w październiku 2016 r.). Tak rozległe doświadczenie samo w sobie stanowi pewien ewenement - w pozytywnym znaczeniu tego słowa – i jest dowodem na wysokie kwalifikacje kandydata na stopień doktora habilitowanego. Świadczy także o istotnej umiejętności, jaką jest współpraca w zróżnicowanych środowiskach naukowych.

Oprócz przedstawionego dorobku publikacyjnego dr Cid cechuje się także innymi aktywnościami na polu naukowo-badawczym. Na Uniwersytecie Technicznym w Tallinie był współpromotorem pracy doktorskiej obronionej w 2022 r., podobną rolę odgrywa obecnie również także w Tallinie (praca ma być obroniona w połowie 2023 r.) oraz na Uniwersytecie w Porto (planowana obrona na 2024 r.). Dwukrotnie brał też udział w pracach komisji doktorskich (Hiszpania), w tym raz jako ekspert międzynarodowy. Był również recenzentem NCN (stypendia Preludium) oraz programu LEaDing Fellows Postdoc na holenderskim uniwersytecie w Lejdzie. Dotąd wypromował 7 magistrów - w latach 2019-2022 (w Estonii, Polsce i w Katalonii), prace te zostały napisane w języku angielskim.

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków
tel. 12 663 29 88
12 663 29 80
12 663 29 70
www.europeistyka.uj.edu.pl

KJ

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

Wymienione powyżej aktywności doskonale wpisują się w międzynarodową dostrzegalność Habilitanta i uważam je za istotne jeśli chodzi o wypełnienie warunków niezbędnych w celu uzyskania stopnia doktora habilitowanego.

Zwraca uwagę również fakt udziału w wielu konferencjach o charakterze międzynarodowym. Kandydat wymienia 31 takich spotkań, w wielu miejscach świata, w tym m.in. na Światowym Kongresie IPSA (2018 i 2021), Światowym Kongresie Socjologii (2018) czy też w Forach Socjologii ISA. Sądząc po tytułach wystąpienia wygłoszone na tych spotkaniach naukowych bez wątpienia wpisują się w tematykę badawczą dr Cida.

Dr David Cid był również recenzentem w wielu renomowanych czasopismach naukowych, np. „*International Journal of Electronic Governance*”, „*International Journal of Communication*” czy „*Revista Comunicacion y Medios*”. Jest redaktorem dwóch czasopism (*Internet Policy Review* oraz *Frontiers in Human dynamics*). Udzielał się także w mediach (w Hiszpanii i poza nią), co także jest warte uwagi jeśli chodzi o promocję badań naukowych.

Zainteresowania naukowe Habilitanta znajdują odzwierciedlenie w prowadzonych w języku angielskim i katalońskim zajęciach, które przedsięwziął na uczelniach w Polsce, w Estonii, na Węgrzech i w Hiszpanii. Były one wysoko oceniane przez studentów, co można stwierdzić na podstawie przedstawionych danych.

Habilitant wykazuje się również daleko idącą aktywnością pod względem pozyskiwania środków na swoje badania. Obecnie realizuje grant Narodowego Centrum Nauki OPUS (poświęcony procesom zaufania i nieufności w głosowaniach internetowych) a także grant programu Horizon 2020 Maria Skłodowska-Curie Widening Fellowship (o podobnej tematyce jak grant OPUS). Dr Cid złożył także inne wnioski grantowe, których rozstrzygnięcie nie jest jeszcze znane. Wcześniej Habilitant realizował programy Miniatura (2020-21), Horizon 2020 OpenGovIntelligence, Estonian Personal Research Grant (2017-20) oraz Erasmus+. Sumaryczna liczba pozyskanych środków w projektach,

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4
30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl

w których brał udział Habilitant wynosi ponad 1,3 mln euro, co jest kwota znacząca.

UNIWERSYTET
JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

4. Ocena końcowa

Biorąc pod uwagę wymienione powyżej spostrzeżenia, uwagi i oceny dotyczące przedstawionego osiągnięcia naukowego stwierdzam, że pan dr David Dueñas CID całkowicie spełnia – w mojej ocenie – wymogi sformułowane przez *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, wg ostatniej aktualizacji z dnia 3 marca 2022 r.

Dr Cid wykazuje się znaczącą i bardzo rozbudowaną aktywnością naukową, realizowaną (dotąd) na uczelniach w pięciu państwach a Jego przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe stanowi wg mnie znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki o polityce i administracji. Bez wątplenia mamy wręcz do czynienia z wzorcowym zrealizowaniem aspektu umiędzynarodowienia kariery naukowo-badawczej.

Popieram zatem wniosek dr Davida D. Cida o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Dr hab. Krzysztof KOŻBIAŁ, prof. UJ

Wydział Studiów
Międzynarodowych
i Politycznych

Instytut Studiów
Europejskich

ul. Władysława Reymonta 4

30-059 Kraków

tel. 12 663 29 88

12 663 29 80

12 663 29 70

www.europeistyka.uj.edu.pl